

DEBRECZENI
PROTESTÁNS LAP.
 AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.	Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.
---	---	--

Tartalom. Felhívás a magyarhoni protestáns írókhoz a népies íratok tárgyában. Szász Károly. Kenessey Béla. — Tárca. A debreczeni ev. ref. főiskola tanárai Bakóczy János. — A debreczeni tanuló ifjúság feloszlata 1866. Julius 15. Egy falusi pap. — Közügyeink. Nekrolog. Ferge József. Sütő Kálmántól. — Irodalom. — Különlélek. — Hirdetések.

Felhívás

a magyarhoni protestáns írókhoz a népies íratok tárgyában.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság már legelső munkaprogramjába felvette volt a nép között az erkölcsi s vallásos irányú közhasznú olvasmányok terjesztését (Alapsz. 2. §.), hogy ezek által is hathasson a protestáns öntudat emelésére. Azonban anyagi erői mindezt nem engedték meg, hogy e téren is megkezdje munkásságát, ámbár a népies íratok kiadását mindig legelső rendű eszköznek ismerte el a maga elé kitűzött nemes cél megvalósíthatására. De miután most protestáns közönségünk áldozatkészsége folytán már a Károlyi-alapra is legalább annyi begyűlt, hogy az a Társaság rendelkezésére bocsátatván, az összegnek kamatai is némi biztosítékot nyújthatnak, hogy néhány kisebb terjedelmű népies művet már pusztán ebből is közrebocsáthatunk; másfelől meg a nagy angol Tract-Societyvel való kedvező megállapodásaink szintén lehetővé teszik ily irodalmi termékek kiadathatóságát: bizalommal fordulunk hazai protestáns íróinkhoz, hogy méltóztassanak szíves közreműködésükkel Társaságunknak e nemű munkásságát is támogatni s a nemes cél érdekében írói tollukat felvenni.

E népies íratok célja a multnak emlékeiből, vagy a jelen élet kimeríthetetlen változatosságából vett kisebb elbeszélésekkel, rajzokkal, avagy az emberi érzés- és kedélyvilág legmélyéről fakadt elmélkedésekkel a nagy közönségben a vallás és egyház iránt való érdeklődést felkeltetni, a hol ez megvan, fokozni, az egyház iránt való szere-

tetet és ragaszkodást növelni, a kedélyeket megmélyíteni, a gondviselésnek életünk eseményeiben jelentkező működésére rámutatni, s mindenek felett az örök evangéliumot mind szélesebb körben annyira élővé tenni, hogy mindenek megismerjék, hogy a Krisztus evangéliuma ma is Istennek hatalma minden hívőknek üdvösségére.

E cél kitűzésével egyszersmind megjelöltük e népies íratok szellemét és előadási hangját is, a melyben és a melyen azok irandók volnának. Mert mindezt tenni kellene népünk szellemének megfelelőleg, — távol minden erőltetett és keresett moralizálástól és még inkább távol az egészségtelen kegyeskedéstől, mert ez egyik sem vezetne célhoz. Történelmünk — fájdalom — nagyon is gazdag oly jelenetekben, melyeknek elbeszélése már önmagától képes az iránt az egyház iránt szeretetet és ragaszkodást felkeltetni, mely annyi szenvedésen és vértanúságon át tudta jogait kivívni s mai híveinek a békességes lakozást megszerezni. Az előttünk folyó élet is rendkívül gazdag oly történetekben, melyekben az isteni világkormányzás útjaira, az evangélium felemelő, megvigasztaló és megnyugvást adó erejére rámutathatunk, és ott van az emberi szív- és kedélyvilág a maga mozdulásaival, melyek mind megannyi tiszta és közvetlen forrásul kínálkoznak, hogy feltárassanak azok előtt, kik az élet mindennapi munkái között ily tanulmányokra, ily megfigyelésekre rá nem érnek.

Nem tanácsokat kívántunk ezekben tisztelt íróinknak adni, hanem csak egy ujjmutatással szolgálni, hogy mit és hogyan óhajtanánk e népies íratokban nyújtani. Teljes reménységgel vagyunk az iránt, hogy úgy régebbi, gyakorlott tollú, kiváló íróink, mint a fiatalabb írók készséggel támogatandják társaságunkat e munkájában, s hisszük, hogy lassanként egy egész írói gárda alakul e munkakör körül is, s egy-egy lankadó kézből mindig újabbak és újabbak veendik ki a zászlót, hogy vigyék azt előbbre diadalról-diadalra!

Meg vagyunk ugyan győződve, hogy vannak számon, kik az ügyért való lelkesedésből is készséggel veszik fel a toll nemes fegyverét, hogy a protestantismus eszméiért harcra keljenek; de társaságunk mindig azt is szem előtt tartja, hogy „méltó a munkás a maga jutalmára“, azért azt is kijelenthetjük, hogy a beküldendő munkákat mindenestre díjazni fogjuk, és pedig egyelőre a pusztá fordításokat ívenként 20, az átdolgozásokat 25 és az eredetieket 30 forint díjazásban részesítendjük, föntartván e díjazásnak a Társaság ereje gyarapodásával fölebb emelhetését. Hiszszük, hogy szavunk nem fog a pusztában elhangzani, s reményljük, hogy a tisztelt munkatársak nemes buzgósága minél előbb lehetővé teszi e népies iratok megindítását, szem előtt tartván, hogy épen napi eseményeink között valóban veszély volna a késedelmezésben.

Az első munkákra nézve legyen szabad ama kérésünket kifejezni, hogy azok már f. é. szeptember hó 15-re küldetnének be a Társaság titkári hivatalához (Budapest, IX., Csepelrakpart 7.).

Budapesten, juliushó.

Tisztelettel

Kenessey Béla, **Szász Károly,**
a Magyar. Pr. Ir. Társ. titkára. a Magyar. Pr. Ir. Társ. elnöke.

Tárcza.

A debreczeni ev. ref. főiskola tanárai.

(Vége.)

Sorszám	Tanár neve	Mettől?	Meddig?
82	Csengeri Pál	1713.	1716.
83	Piskárkosi Szilágyi Már.	1716. febr. 1.	1747. jun. 26.
84	Komáromi H. Mihály	1718. jul. 28.	1721. decz.
85	Szilágyi Tönkö István	1721. már. 25.	1751. ápr. 4.
86	Tabajdi Sáska János	1724. jan. 11.	1751. jul. 12.
87	Maróthi György	1738. ápr. 1.	1744. okt. 16.
88	Piskárkosi Szilágyi Sám.	1742. ápr. 6.	1759. ápr. 24.
89	Szathmári Paksi István	1747.	1790. jan. 18.
90	Hatvani István	1749. jan. 17.	1786. elejéig
91	Csákvári Varjas János	1752. ápr. 24.	1786. jun. 4.
92	Sinai Miklós	1760. ápr. 16.	1791. jun. 28.
93	Milesz József	1786. febr. 11.	1793.
94	Ormós András	1786. már. 27.	1792. febr.
95	Piskárkosi Szilágyi Gáb.	1790. jan. 18.	1807. aug.
96	Kocsi Sebestyén István	1792. okt.	1803. máj. 1.
97	Budai Ésaías	1792.	1821. jun. 8.
98	Sárvári Pál	1792.	1839. aug.
99	Lengyel József	1798. jan.	1803.
100	Széplaki Pál	1800.	1812.
101	Vidi Varga István	1803. márcz.	1821. már. 20.
102	Ercsey Dániel	1803. márcz.	1836. febr. 23.
103	Magyar Mihály	1808. ápr.	1811. aug.
104	Tatai Sándor	1811. aug.	1813. okt.
105	Madarász Dobrossy Ján.	1813. jan.	1839. ápr. 27.
106	Péczy József	1815. nov. 9.	1849. máj. 23.
107	Erdélyi József	1822. aug.	1850. szept.

Sorszám	Tanár neve	Mettől?	Meddig?
108	Aranyi István	1822. okt.	1864. febr. 19.
109	Kerekes Ferencz	1823. aug.	1850. jul. 29.
110	Zákány József	1822.	1851. máj. 9.
111	Kalós Mózes	1829. aug.	1845.
112	Vecsey József	1836. márcz.	1855. szept. 11.
113	Csécsei Nagy Imre	1839. aug.	1847. jul. 23.
114	Szűcs István	1839. okt.	1857.
115	Révész Bálint	1842. okt.	1855.
116	Lugossy József	1845. ápr.	1862. jan. 5.
117	Dr. Török József	1847. aug.	
118	Buzás Pál	1845. okt.	
119	Thót Ferencz	1850. szept.	1890. okt. 20.
120	Csányi Dániel	1850. szept.	1867. jan. 20.
121	Menyhárt János	1850. szept.	1888. okt. 24.
122	Veres László	1851. jun. 9.	1872. már. 12.
123	Oszterlamm Ernő	1852. jun.	
124	Kovács Pál	1852. jun.	1859. jun.
125	Kiss András	1852. jun.	1877. jul.
126	Gelencei Mihály Pál	1852. jun.	1873. okt.
127	Félegyházi Bénéiamin	1852. jun.	1877. jul.
128	Tüdös János	1852. jun.	
129	Ladányi Gedeon	1852. jun.	
130	Némethy Lajos	1852. jun.	1857.
131	Tóth József	1852. jun.	
132	Tóth István	1852. jul. 4.	1855. aug. 3.
133	Kallós Lajos	1853. jun.	1882. szept. 2.
134	Lengyel Zsigmond	1853. jun.	1887. máj. 12.
135	Szegedi Sándor	1853. jun.	1882. már. 17.
136	Szekeres Pál	1853. okt.	1872. ápr. 20.
137	Kovács János	1856. aug.	
138	Tóth Mihály	1857. márcz.	1879. decz. 28.
139	Márk Pál	1858. aug.	1890. jun.
140	Imre Sándor	1859. aug.	1873. ápr.
141	Tóth Sámuel	1864. ápr. 7.	
142	Kovács Ferencz	1865. jan.	1875. ápr.
143	Balogh Ferencz	1866. okt.	
144	Kovács Lajos	1870. május	
145	Békési Gyula	1872. aug.	1884. ápr.
146	Joó István	1872. aug.	
147	Somogyi Pál	1872. aug.	
148	Psenyeczki Nagy Sándor	1872. aug.	1878. május.
149	Nagy Elek	1873. ápr.	
150	Nagy Pál	1873. okt.	1888. okt. 27.
151	Géresi Kálmán	1874. okt.	
152	Kőrösi Sándor	1875. jul.	1887. aug.
153	Dr. Kovács Sándor	1875. jul.	
154	Liszka Nándor	1875. jul.	
155	Kassay Sámuel	1875. jul.	1885. aug. 4.
156	Elek Lajos	1877. jul.	
157	Gergely Károly	1877. jul.	1881. aug.
158	Csiky Lajos	1881. máj. 4.	
159	Dr. Karsa István	1883. ápr.	
160	Karay Sándor	1884. aug.	
161	Dr. Öreg János	1884. aug.	
162	Bethlendi Endre	1884. aug.	1888. febr. 15.
163	Sinka Sándor	1884. aug.	
164	Dr. Bacsoni Lajos	1885. aug. 24.	
165	Orosz István	1886. május	
166	Dicsőfi József	1887. május	1890. jun.
167	Dr. Ozory István	1887. aug.	
168	Dóczy Imre	1887. aug.	
169	Erdős József	1888. május 1.	
170	K. Kiss József	1889. május	
171	Sass Béla	1890. jun.	
172	Nagy Zsigmond	1890. jun.	
173	Kulesár Endre	1891. jul. 7.	

Hajdú-Böszörmény.

Bakóczi János.

A debreczeni tanuló ifjúság feloszlatása 1866. Julius 15.

Kezeim között van a hajdani XVI-ik coetus jegyző-könyve, melyben egyéb lényegtelen feljegyzések mellett be van írva „a debreczeni tanuló ifjúság 1866. Julius 15-én történt feloszlatása“.

Érdekesnek tartom azt közölni nem csak azért, mert ez egy adat főiskolánk történetéhez, hanem azért is, mert néhai Balogh Péter tisztelt emlékü superintendentünknek ilyen alkalmakkor tartott, atyai indulattal s hazafiassággal teljes beszédei közül — tudomásom szerint — egy sem lett feljegyezve. Érdekes e leírás azért is, mert az abban foglaltakból, egy tekintetre láthatjuk, hogy mennyire megritkult az akkori tanári kar díszes s tiszteletreméltó sora, egy negyedszázad lefolyása alatt.

Érdekes tudni azt is, hogy az itt közölt főpásztori beszéd nem gyorsírással lett megörökítve, mert a gyorsírást (stenographiát) a debreczeni főiskolában azon időben még csak hírből ismertük, de gyorsan írni (vulgo: körmölteni) jól tudtunk.

De álljon itt a bejegyzés szóról-szóra, a mint következik:

„A debreczeni tanuló ifjúság feloszlatása 1866. Juli 15“.

„Az 1866-ik év Julius 14-én Szombaton 11—12-ig nagy tanárkari gyűlés tartatván főtiszt. superintendent Balogh Péter úr elnöklete alatt, tárgyalatott a Helytartóságnak egy leírata. — A titkolózás, mely a tanárkar részéről nyilvánult, még inkább felingerelte a tanuló ifjúság kíváncsiságát. Hogy is ne? hisz életjövönk felől tanácskoztak, már pedig ki ne óhajtana, az a felé borúlt fátyolt — habár pillanatnyira is — fellebbenteni? — Majd délután egyes bizalmasabb lábon álló ifjaknak sikerült némi felvilágosítást adhatni, s villámként szárnyalt a hír: itt kell hagynunk a collegiumot!“

„Másnap Vasárnapra volt kitűzve, az iskolai évet szokás szerint berekesztő „Te Deum“. — Az ünnepies arcú ifjúság komolyan várta a főtiszteletű felügyelőség belépését. Míg végre $\frac{3}{4}$ 9-re főtiszt. superintendent Balogh Péter és Kovács Lajos helyettes gondnok, Kallós Lajos, Ladányi Gedeon, Veres László, Imre Sándor, Tóth Ferencz, Kovács Ferencz, Török József academiái tanárok, Kiss András, Szekeres Pál gymn. igazgató, Búzás Pál academiái igazg. tanárok, Kovács János, Gelenczei Pál, Oszterlam Ernő, Szegedi Sándor, Tüdős János gymn. tanárok, Balogh Ferencz helyettes academiái tanár, K. Tóth Mihály karczagi ref. lelkész esperes, Varga Lajos főisk. pénztárnok megjelenvén, szívből fakadt ének: „Jövel szentlélek Ur Isten“ s majd „Boldog kinek nem kell szánni“ zendült meg. Emelte a buzgóságot a főiskolai énekkar által előadott „Világnak böles atyja“ kezdetű ének. Ezután Nt. Menyhárt János fellépvén a szószékbe, buzgó imát bocsátott fel az eget urához az elvett jókért, kérve a további segedelmet s a szívből jövő fohász szívet ért, a buzgóság mindenkit megragadott. Ezután ismét „Legyen te kőfalaidban“ s közös „Dicséret, dicsőség, tisztesség és háláadás“ tört ki“.

„Az istentisztelet végződése után ülőhelyéből felállott főtiszt. superintendent úr s körül-belől a következő beszédet tartotta:“

„Nagytiszteletű s Tekintetes Tanárkar! Nemes tanuló ifjúság!“

„Valahányszor itt e szent helyen megjelentem, akár segedelemért könyörögtünk, akár az elvett jókért adtunk hálát, mindenkor nagy hatással volt reám. De soha nagyobb hatás lelkekre nem nehezedett, mint most. A természeti és polgári csapás, mely hazánkon keresztül ment, megengedte, hogy az évet bevégezzük s az ifjak szüleikhez visszamehessenek, de mégis van egy, a mi a békés megválást félelmissé s kétségessé teszi. Iskolai évünket most szokás szerint be nem rekeszthetjük, mert még hátra volnának az examenek. Ki ne tudná, mi történik a polgári világban? Ki ne tudná, hogy az Osztrák birodalmat ellenség támadta meg? Ki ne tudná, hogy az ellenség felénk közeledik s nagy romlást okoz, mely aggaszt, vajjon mit hoz reánk a holnap nap? Ennélfogva a Nméltóságú m. kir. Helytartó tanács intézkedett édes hazánk és ennek iskolái felől. Legközelebbi hozzám intézett leiratában kötelességemmé tette, hogy az ezen főiskolában tanuló ifjúságot oszlassam fel“.

„Szomorú dolog, mikor éppen a végén kell a jó munkának félbe szakadni, de a körülményeknek és az igazgató hatalomnak engedelmessé kell. Most tehát az említett leiratnál fogva ezen ifjúságot szétbocsátom. — Hála a mindenhatónak, hogy az évet nagyobbrészt bevégeztük, a szigorlatokat megtartottuk. Ha pedig találkozánk még olyan, ki még azokat le nem tette: erre ma és holnap idő engedtetik. Engedje az Isten, hogy összegyűlhessünk e főiskolában s minden ifjú ott kezdhesse pályáját, a hol az félbeszakadt. Senki azért el ne távozzék, míg a szigorlat letétele által kalkulust nem szerzett. Az eltávozásra keddnél több idő nem engedtetik, s csak azok maradhatnak itt, kik érettségi vizsgát tesznek“.

„Az eltávozást illetőleg, gondoskodjék mindenki a maga tulajdonáról, mivel nem tudjuk, mi következik az iskola épületre. Ennyi, a mit a tanulás bevégezéséről tudomásra juttathatok“.

„Fogadjátok el fiaim! atyai intésemet, melyet hozzátok intézek. Jól esik lelkeimnek, hogy ez év folyama alatt semmi oly kihágást nem követtetek el, mi a kormánynak feltűnt volna. Jól esik mondani, hogy ez év is úgy rekesztetett be, hogy nem pirúlok senki előtt megállani, hogy a növendékek semmi botránkozást nem okoztak, sőt inkább a tudományban és erkölcsiségben igyekeztek elébb-elébb haladni. Haladjatok ez úton tovább is!“

„Tartsátok meg ezen intésemet szerelmes fiaim! és azt, a mit a böles mond: „az okos ember hallgat, mikor a napok gonoszok“. Nem szükség tehát a jelen — háborús időben sokat és olyat beszélni, melylyel a hazának nem használhat az ember, de annyival többet árthat magának. Ismeri mindenki honfűi kötelességét . . . a hazáért áldozni kell!“

„Eltávoztok tehát, — igen, mert igaz, hogy „inter arma silent musae“. Menjetek el hát és mint eddig viseltétek magatokat, viseljétek úgy ezután is. Lakozzatok a szülék árnyékában békességgel! (Elérzékenyülve folytatja): Én — kinek napjai meg vannak számlálva, én, ki örömmel fogadtalak év elején, bizonytalanságlan vagyok, mert nem tudom, üdvözölhet-e a jövő évben e szent helyen benneteket? nem tudom, a szokott időben kezdődik-e el az év? Óhajtásom az, hogy ha én leszálok is az életpályáról, legyenek, legyenek is erős férfiak, kik titeket vezessenek! Isten — kitől száll alá minden áldás és tökéletes ajándék — fedezzen oltalmazó szárnyaival benneteket, áraszsa reátok szent lelkét, megtanulván, hogy az

Urnak felelme minden bölcseségnek kezdete. Ne feledjétek a vallásosságot, ne a kötelességet a haza, a nemzet iránt. Áldozatok ezért . . . áldozatok fel — ha a szükség úgy kívánja — életeteket is (dörgő éljenzés). Menjétek, Isten lelke vezéreljen!”

„Ezután a tanári karhoz intézett, a fáradozásért köszönő szavakat, majd ismét az ifjúsághoz eképpen: Ifjak! ne feledjétek, hogy törzs-gyökeres magyarok vagytok, ne feledjétek a hazát, nemzetet. Ugy éljétek, úgy cselekedjétek, hogy kitesék abból, hogy ti a tudományok körül forgolódjatok, hogy az Ur félelmét követitek, hogy így akár merre fordultok meg, kitessék, hogy ti magyar ref. iskolának, még pedig a debreczinek tagjai voltatok! Isten — a minden jóknak adója — áldjon meg, vigyen el szüleitekhez! Adja az ég, hogy ide a szokott időben békességben visszajöhessetek és itt a tudományt a haza és fejedelem árnyékában, minden háborítás nélkül folytathassátok. Isten legyen veletek!”

Közli:

Egy falusi pap.

Közügyeink.

Nekrológ.

Ferge József 1830—1891.

1891. június 19-ike volt az a gyászra, fájdalomra keltő nap, melynek élje már a mult 1890. év őszétől fogva oly szorongatott szívvel nézett a hű feleség, szerető és szeretett fogadott leány, annyi töprengéssel gondolt a n.-bereg-i ev. reform. egyház, a beregi egyházmegye, mert hiszen már hetek óta csak napok kérdése volt, hogy a jó férj, gyöngéd, szeretetteljes nevelőapa, a nyája lelki és anyagi gondozása körül nagy buzgalommal forgolódnó prédikátor, a közügyek, a protestantismus életkörében annyi jó szolgálatot végzett egyházmegyei tanácsbíró testileg végképen elszakadjon azoktól, kiknek szíve hozzá s kikhez az ő szíve oly régi és édes köteléssel volt összefűzve.

És a remegve, az aggodalmak közt várt végzetes óra esakugyan bekövetkezett. A halál rideg kezének romboló érintése, mely már hónapokon keresztül emésztette az életerőt s tépte a szerető szíveket, gyilkos munkáját betetőzte, a férjet, a nevelőapát, a lelkipásztort, az egyházmegye egyik tanácsbíráját, tanügyi bizottsága elnökét, a lelkészjelölő bizottság tagját és egyházkerületi képviselőjét, — mely tisztségeket megszakitás nélkül több éven viselte az illető, — oda fektette a nem-lét fagyos ágyára, melylyel a rideg sír sötét ürege várja az élet és halál között vívott harcban elesett földi embert, a pornak porrá leendő gyermekét.

A kérdésre, kicsoda volt e férfiú, kit övéinek féltő gondja, a nagy sokaság résztvevő közérdekeltsége, a halállal vívott hosszas tusájában oly rendkívüli mértékben és igaz módon vett körül? — e kérdésre csak egy nevet kell említeni: a Ferge József ev. ref. lelkipásztor nevéét. Kik őt közelebb-ről, sőt még ha csak futólagosan ismerték is, nem fognak csodálkozni az általános érdeklődésen, a veszteség miatt keletkezett mély fájdalomon, sőt ők is oda állanak a megindulva gyászolóknak közé, az igaz és derék ember emlékezetének meghozzák a végtisztességtétel, könyektől áztatott adóját, s így kit életében — mi pedig oly ritkán történik — az érdemlett kitüntetés

oly sok tiszteltetéssel párosult hivatalra emelt, annak még koporsója is az érdem elismerésének jóleső szelid fényétől legyen környezve.

Gondolom, hogy az emberek egy része most azt várná tőlem, hogy én ennek a férfiúnak, a közügyek eme fáradhatlan munkásának ama tulajdonságait, — melyekkel a vele érintkezők legtöbbször rokonszenvét, becsülését meg tudta nyerni, — részletesen feltüntessem. Távol legyen tőlem ez a hiú s haszon nélküli kísérletezés! Ezek a tulajdonságok, az a modor és kedély annyira egyéni voltak, hogy mások, ha utánozni akarnák, nem egyszer visszatetszést okoznának. Sajátságos vegyülete a komolyan gondolkodás, a jóakarathat, mely kifejezéseiben a legtöbb esetben a humor sziporkáit, sőt a gúny mérges nyilait is egész kedvteléssel alkalmazza, de tagadhatlanul azon meggyőződés folytán, hogy mindezek az egyes emberek ferde kinövésait lenyesegetik, s a közérdeket, a vallásos-erkölcsi élet s a protestáns önkormányzati elvek fejlődését és megszilárdítását fogják eszközölni, mert történeti tény az, hogy ez a kiválóan eredeti férfiú csakis ezeknek szolgálatára állott, s ha bántott, vagy neki kellett bántalmat túrnia, ez az általa igaznak tartott s így minden áron győzelemre vinni szándékoló ügy körüli eljárás alkalmából származott.

Hogy munkálkodása mily méretekben mozgott, minő haszonnal járt? erre vonatkozólag csak rámutatok a már fent előszámlált egyházi hivatalokra és kitüntetésekre, melyekhez sorakozik a polgári életből az, hogy Beregmegye bizottmányának és állandó választmányának mindig tekintélyes, gyakran szóvivő tagja volt.

Gyermekkel házasságát Isten nem áldotta meg, de volt gyermeke elég, kiket rokonai köréből szívéhez ölelt, atyailag gondozott és felnevelt. Gondjainak s tevékenységének kiváló tárgyai voltak a papi özvegyek és árvák, kiknek érdekeiért kész volt bárkivel is síkra szállani.

Általában és emberi tehetséghez mérten szólva, igazságosság volt jelszava s tetteinek irányadója; ha némelyek szerint tévedett is, — mert hiszen gyarló halandó van-e, kiről elmondhatnók, hogy nem tévedett? — ez vagy túlbuzgalmánának, vagy mások befolyásának rovására írandó fel.

A közügynek, az Isten országa megépítésének egy ily munkás emberét nemcsak életében kereste fel a nagy közönség tiszteletének és bizalmának nyilvánulásaival, hanem temetésekor is messzevidékről és tömegesen hozták el ravatalához a szeretet, barátság és az érdem méltatásának kegyeletes jelvényeit. Különösen a lelkipásztori testület sereglett gyászba öltözött és nagy számmal össze, hogy egyik kiválóan munkás vezérférfia emlékének tegyen láthatólag végtisztességet, e tekintetben nem tartván elégnak a koporsóra helyezett díszes koszorúját.

Itt e sorokban ekképpen adván kifejezést nemcsak a magam, hanem a nagy közönség nagy többsége érzületének, így róván le az igaz érdem iránti elismerés adóját, legyen szabad az életrajzi adatokat is közölnöm, azon sorrendben, s itt-ott ugyanazon szavakat használva, a mint azt a boldogult 1886. évben sajátkezűleg papírra tette, majd végét 1891-ben halála előtt 8 nappal káplánjának tollba mondta.

Sütő Kálmán,

b.-somi ev. ref. lelkipásztor.

(Vége kv.)

Irodalom.

Prédikációk. Nagy-Várad. Szigligeti nyomda-részvénytársaság. 1891. Ára 50 kr. 63 lap. Írta Tóth József székelyhídi ev. ref. s. lelkész. A füzet tartalmaz 6 egyházi beszédet, melyek közül kettő közönséges, egy farsangi, egy úrvacsora előtti, egy úrvacsora utáni, egy pedig márczius 15. mondanó, illetőleg elmondott, alkalmi beszéd; ezeken kívül van a füzetben egy, szintén márcz. 15. elmondott verses imádság.

Szerkesztő úr által felszólítatva e füzetben foglalt imádság és beszédek megbírálására, észrevételeimet a következőkben adhatom elő. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy szerző egyáltalában nem számít arra, hogy e beszédek rajta kívül más is el fogja mondani, mert így az a másik szónok ajka csak az ő beszédének echójává lenne, és e beszédek kiadásával — mint az előszóban mondja — csak buzdítani akarja ifjú pályatársait az önmunkásságra. Beszédei tehát csak olvasmányul szolgálhatnak.

Első helyen a márcz. 15. elmondott imádság — szerző szerint „ima“ — áll. Költő nem vagyok, talán ez az oka, hogy ez a mű nem nyerte meg tetszésemet. Szerfelett hosszú (143 sor); ilyen terjedelmességet, midőn utána egyházi beszéd jön, még az alkalmyszerűséggel sem lehet menteni; e mellett van benne oly részlet is, a melyben figyelmen kívül hagyja az imádságnak azon első kellékét, melyszerint imádságunkban mindig Istenhez kell beszélnünk. Szóljunk itt a füzetben utolsó helyen álló beszédéről, mely ezen imádsággal ugyanazon alkalommal mondatott el. Alapigéje Gal. 5, 13. E vers alapján aztán így osztja fel beszédét: 1) miféle szabadságról szól itt az apostol és miképen élünk azzal, 2) azon szabadsággal való élés már itt a földön áldásos és boldogító mikor lehet? Látni való, hogy a 2-ik rész már benne van az első részben. De ezen — mondjuk — csekély hibát ha elnézzük is, annál kevésbé hagyhatjuk szó nélkül a kidolgozást. Az első rész még mehet, noha itt is téved mindjárt a rész elején, midőn azt mondja, hogy a szabadság Pálnál annyi, mint az üdvösségben való részesülés; nem az, hanem az üdvkeresésben cselekedetektől nem függés. Később aztán ő maga is rájön erre. — Kevésbé állja ki a bírálatot a bevezetés s még kevésbé a második rész. Még ha Boeskaít, Bethlent s a Rákócziakat megemlíti is, de mit keresnek a szószékben Bécsnek büszke bástyái, mit 1848. márcz. 15., mit Pest utcái? Hasztalan esókolgatja a szellő a kurucznak hadi lobogóját, hiába zúg rabló mongol nyila: ez mind nem építi a gyülekezetet. Bizony csodálatos volt az az ifjú sereg, mely Góg és Mágóg hadát űzte; dicső volt az a honvéd, kinek utolsó sóhaja is: „Előre“; dicső volt az a férfi, kinek neve hallatára meggyúl a szív s Árpád népe kel a földből, merre átzúg a „ha még egyszer azt izeni“: de feledi a szerző, hogy mindezek nem az egy Istennek házában, hanem a, csak fél-Istennek hamvai felett, a honvéd temetőben mondhatók el; az ilyen dolgok, még ha egy Chérub és Golgotha támogatja is őket, még úgy sem állhatnak meg a szószékben. Olvassa el szerző Kiss Ferencz debreczeni s. lelkésznek ugyanezen alkalomra írt Adár hónap 15. cz. beszédét, s meg fogja látni, hogy mint kell az ilyen alkalmakkor prédikálni úgy, hogy beszédünk méltó legyen mind a templomhoz, mind az ilyen nagy napokhoz. Érdemén felül foglalkoztam e beszéddel, mert úgy találtam, hogy az ezen beszédben uralkodó eszmék képezik szerzőnek életemét, legalább még kö-

zönséges beszédet is alig tud írni, hogy meg ne említse benne „a mi Kossuthunk“-at. Hiszen én is tisztelem azt a férfiút úgy, mint szerző; én is tartom magamat olyan hazafinak, mint szerző önmagát: de nekem úgy tetszik, hogy mást kell nekünk hirdetni.

A többi beszédek közül kettő közönséges, u. m. az 1-ső és 4-ik. Amaz szól Péter esetéről, midőn az Urat háromszor megtagadja; emez pedig Jer. 9, 23. 24. alapján arról, hogy a valódi bölcsesség Isten ösmereében van; e végből kifejti, 1) hogy mire képes az emberi tudomány, bölcsesség, 2) hogy mire képes Istennek igaz ismerete, vagyis a ker. vallás. Szép beszéd mindkettő, csak egy hibájok van; t. i. gyakran idegen hang csendül meg mindkettőben, no de magna ingenia conveniunt; a „Péter kakasát“ sem engedném felszállani a szószékre. Egy beszéd farsangi. Zsolt. 89, 49. alapján szól szerző arról, hogy a halál gondolataival való foglalkozás a ker. emberre nézve üdvös. Ha valaki nyilvánosság elé lép munkájával, akkor a dolognak ne a könnyebb végét fogja. Szerző pedig — mint a farsangi prédikációval (fájdalom) sokan szokták — épen ezt teszi. Persze a földi örömmel s gyönyörökkel való helyes éléről sokkal nehezebb beszélni, mint a halálról; . . . kétségbeejtő borzalom, rémes árnyak, rideg koporsó, . . . két megüvegesedett szem, hideg verejtékkal gyöngyöző homlok . . . velőkgig ható sikoly . . . s ezzel kész a prédikáció, mely lehet hatásos, de szerintem nem helyes. Ott van az ősz, mikor a természet haldoklik, tes-ék akkor elmélkedni a halálról. És csodálatos! Ősszel nem választ egy predikátor sem ellenkező témát. Vajjon miért nem? Különben a prédikáció elég ügyesen van kidolgozva; hálás téma hatásos részletek alkotására.

Legsikerültebb a hat beszéd közt az úrvacsora előtti (Luk. 15, 21. 22. 24.) és az úrvacsora utáni (Ján. 5, 14.); főképp az előbbi egy maga többet ér, mint a füzetben levő többi együttvéve. Az úrvacsora utáni gyengébb, a mennyiben az egész első rész csak bele van erőszakolva; a második rész pedig, mely az egész textust felöleli, a befejezéssel együtt rövidebb, mint az oda nem tartozó első rész. E két beszéd, kivált — mint mondám — az első, használható volna, ha minden ilyesminek útját nem vágta volna szerző már az előszóban. — Különben e két beszédből látszik, hogy szerző szeret és tud is dolgozni; de ezzel nem azt akarom mondani, hogy ismét írjon hat prédikációt s adja ki; nem, hanem ezt: írjon s tegye el és nonum prematur in annum. N.

* * *

Midőn a fentebbi ismertetést közöljük, óhajtjuk a magunk részéről is megjegyezni, hogy szerző e művét, mint „hálas tanítvány“, nekünk, „volt tanárainak“ ajánlotta. Mi ismerjük az ifjú szerzőnek, volt derék tanítványunknak szép tehetségét, s most, nagy elfoglaltságunk megszűntével, magunk is áttekintettük e néhány egyházi beszédet. Igaza van a bírálónak, ki kértünkre írta meg a fentebbi ismertetést, midőn megrovja az ifjú szerzőben annak egyes, homilétika-ellenes tévedéseit. De ezeket mi is, vele együtt, az ifjú korrall járó lánglelkedésnek s az ezt természetesen követő elragadtatásnak szeretjük betudni. A szerző könnyen folyó, szép stylussal ír, s a mit ennél még jobban szeretünk művében, az abban áll, hogy némelyik egyházi beszédében meg folyton élénk tartja az idéző Ur Jézus képét, a kit ő szíve minden vérével, agya minden gondolatával imád és imádatni óhajt. Hát csak haladjon előre, mind magasabbra! Évek multával a hazafias lelkesedés

kitörései bizonyára nála is megnemesednek, s az ifjú szerző, mint Krisztus ügyének lánglelkű bajnoka fogja hirdetni a tiszta, a szent és a megtámadhatatlan evangéliomot. Szerk.

Különfélék.

A magyarországi ev. ref. egyház egyetemes tanügyi bizottságának tanácskozása Budapesten jul. 2-án és 3-án. Jelen voltak: a dunamelléki egyházkerületből: Szász Károly, Dr. Kiss Áron; a dunántúliból: Antal Gábor, Gergei Károly, Kiss Gábor; az erdélyiből: Dósa Dénes, Gáspár János, Nagy Lajos, Parády Kálmán; a tiszáninneniből: Dókus Ernő, Kérészi István, Molnár Lajos, Radácsy György; tiszántúli egyházkerületből: Dóczy Imre, Farkas Antal, Kiss Áron, Tóth Sámuel, Joó István. Elnökké Szász Károly püspök, jegyzővé Tóth Sámuel választották meg. Népiskolai tan- és vezérkönyvek előállításáról való gondoskodást, a mint azt egynémelyik egyházkerület indítványozta; nemkülönben a ref. gymnasiumokban használt vallástani kézikönyvek megbíráását nem vállalta magára a bizottság, miután azok tárgyában intézkedni az egyházkerületek jogkörébe tartozik, iskolai szervezeteink alapján. Felsőbb osztályunk, illetőleg a ref. tanárképezde ügyében indítványozza a bizottság, hogy a következő zsinat e tárgyban érdemileg intézkedjék, útasítsa a konventet, hogy a kivitelre nézve részletes terv készítéséről gondoskodjék, az egyházkerületek tegyenek meg mindent, hozzanak áldozatot annak létrehozására. Gymnasiumaink valódi protestáns jellegének biztosítása tekintetéből ez elodázhatlan és égető kérdés. Addig is azonban tegyenek az egyes egyházkerületek olyan intézkedéseket, hogy ismert és tehetséges ifjaknak a tanári pályára készülhetőséket anyagi segély nyújtásával könnyítsék meg. Jelenleg érvényben álló gymn. tanterv átdolgozása elhatároztatván, több főelv arra vonatkozólag tanácskozás tárgyát képezte; nevezetesen: a német nyelv a gymnasiumban gyakorlati módon taníttassék, ennél fogva óvatosan kerülni kell minden olyan tanítási modort és részletezést, mely e nyelv gyakorlati megtanulásának, az irodalmi művek bő olvasásának hátrányára szolgál. Óhajtja azt is a bizottság, hogy a magyarból németre fordítás az érettségi vizsgálatoknál, mint dolgozat, hagyassék el. Görög nyelv ügyében a bizottság többsége azon álláspontot foglalta el, melyet a zsinati előkészítő nagy bizottság javaslatában kifejezett, a mely immár köztudomású. A bizottság véleménye szerint az érvényben álló tantervben előírt házi dolgozatok száma kevesbítendő s főképen magyar nyelvi önálló fogalmazások készítésére szorítkoztassék; idegen nyelven rendszerint iskolai dolgozatok készíttessenek, nem pedig háziak; a dolgozatokban a hibák a tanár által kijelöltesse nek és kijavíttassanak. Minden gymnasium tanárkara fölhívatni javasoltatik a bizottság által, hogy adjanak jelentést arról: minő modor és eljárás szerint történnek a promotionális és nyilvános vizsgák a különböző tanintézeteknél; és miképen vélnék legezészerűbbnek, hogy e vizsgák szabályoztassanak. A gymn. tanterv átdolgozására a bizottság a sárospataki főgymn. tanárkart hívja föl, fölkérve a nevezett tanárkar úgy intézkedni, hogy októberhó közepére azt készítse el és a bizottsági tagoknak küldje meg, hogy az őszi konvent tartása előtt ezen tanügyi bizottság annak tárgyalását elvégezhesse. Az egyetemes tanügyi bizottság szervezete több ponton lényeges változást igényelvén, e tárgyban javaslat készíttével 3 tag bízott meg Debreczenből.

Tanárválasztás a debreczeni főiskolában. Folyó hó 7-én délelőtt jött össze a közelebbi egyházkerületi közgyűlés által kinevezett tanárválasztó küldöttség, hogy a debreczeni főiskola főgymnasiumában megüresedett magyar és latin nyelvű tanszékre tanárt válasszon. A mult számunkban jelzett hét pályázó közül Kulesár Endre csurgói tanár választatott meg, 16 szavazat közül 12 ő reá adatván, míg 4 Benő János kis-ujszállási gymnasiumi igazgatóra esett. Örömmel üdvözljük új kollegánkat, mint a kiről eddig mindenkitől csak szépet és jót hallottunk. Isten hozza őt mielőbb körünkbe, hol kollegiális jóindulattal, baráti szeretettel várjuk. Olvasóinkra tekintettel, hogy tájékozassák magukat debreczeni főiskolánk új tanárának szellemi értéke felől, közöljük Kulesár Endre életrajzi adatait s munkásságának leírását a következőkben. Kulesár Endre 1858-ban Nemes-Déden, Somogy-megyében született. Egyetemi tanulmányait az 1879/80—1882/3. iskolai években a budapesti egyetemen végezte, hol fő tárgyként a magyar és ugor nyelvészettel, magyar irodalommal és aesthetikával, melléktárgyként eleintén a latin és görög nyelvészettel foglalkozott, majd a görög philologia helyett a francia és olasz nyelvi előadásokat hallgatta. Tanári képesítést nyert Budapesten 1884-ben. 1883 óta a csurgói ref. gymnasiumban a magyar és latin nyelv tanára, szaktárgyain kívül tanította a hazai és világtörténelmet, továbbá a lélek- és gondolkodástant, 3 év óta a Csokonai-kör elnöke, két év óta a gymn. igazgatótanács tagja és a b.-somogyi ref. egyházmegye világi aljegyzője. Irodalmi működésére vonatkozólag, — mely a magyar ny. történetére és szerkezetére, továbbá a paedagogiára és szépirodalomra terjed, következő műveit és tanulmányait sorolhatjuk fel: Egy kötet költemény 1881., Etele című 5 felvonásos dráma 1888-ban; Adatok a nyelvújítás történetéhez („Magyar nyelvőr“-ben), genitivus és dativus (u. o.); a magyar nyelv képes beszéde (u. o.). Nehány prot. író a XVII-ik századból („Figyelő“) Tiszavirágok (u. o.) Petőfi örültje. (Föv. lapok), a magyar nyelv fejlődése (csurgói gymnasiumi értesítőben), a középiskolai okt. és a legifjabb nemzedék (Isk. szemle.). A tanító és a tájbeszéd (u. o.). Nőnevelésünk (u. o.). Végül jelenleg a magyar írály című munkáján dolgozik.

A debreczeni főiskola anyagi és szellemi ügyei megvizsgálására a tiszántúli egyházkerület májusi közgyűlésén kinevezett bizottság, Vályi János főgondnok, Kiss Áron püspök-helyettes, Tóth Sámuel, Gróf Degenfeld József, Farkas Antal, Szűcs István, Kiss Albert, Lukács Ödön urakból és a főiskola 3 igazgatójából álló tagokkal, f. hó 7-én, mindjárt a tanárválasztás megejtése után jött össze. Érdemleges határozatot csak néhány ügyben hozott, míg a mélyebbre vágó ügyek véleményezésére saját köréből egy szűkebb körű bizottságot küldött ki. Elhatározta mindenekelőtt a főiskolában egy rajztanári rendes tanszék felállítását. A megválasztandó tanár fizetése 1000 frt, lakbér-illetéke 200 frt leend, melyhez még 19 köbméter tűzifa járul, s mint rendes tanár kötelezett tagja lesz a főiskolai nyug- és gyámintézetnek is. Kimondta továbbá a bizottság, hogy főgymnasiumunkban az I., II., IV. és V. osztályokban tart fenn ez évre parallel szakaszokat. E'rendelte a közoktatásügyi miniszter kívánsága szerint az eddig alkalmazott, végzett hittanhallgatókból álló segédtanárok helyett, három helyettes tanárnak beállítását, évi 800—800 frt fizetéssel. Csak képesített egyének pályázhatnak. A görög nyelv tanítására nézve kimondatott, hogy a mult iskolai évi megállapodáshoz képest a görög nyelv-pótló tanfolyam is fentartatik, illető-

leg a VI. osztályban tovább vezették. Kimondta végre az akadémiai tanszakok fejlesztésének sürgős szükségességét is, különös tekintettel egy tanárképző intézetre, mint a mely eszmét a közelebb tartott egyetemes tanügyi bizottsági gyűlés is hangoztatott, s az országos zsinat tárgyai közé útalt.

Baksay Sándor 25 éves jubileuma és legújabb könyve.

A kun-szent-miklósi ev. ref. egyházközség, nagynevű lelkésze, Baksay Sándor 25 éves ottani lelkészkedése emlékére szép jubileumot rendezett mult hó 28-án, melyen a templomban először maga a jubilált lelkész imádkozott, majd Dömötör Bertalan tassi lelkész prédikált. Istenisztelet után a helybeli ev. ref. egyház előljárói egy e célra külön készítettet papi palástot és bibliát nyújtottak át az érdemes férfiúnak, majd a testületek tisztelgése következett, melyek között a kun-szent-miklósi nők és leánykák egy szép ezüst serleget s szépen díszített bársony terítőt adtak át a jubilált lelkésznek. Sokan táviratilag fejezték ki jókívánataikat. Mi pedig e lap hasábjain kívánjuk egyetemes magyar ref. egyházunk eme kiváló, egyik legkiválóbb lelkészi alakjának, hogy őt fényes tehetségei birtokában, mint a mi büszkeségünket és örömlenket, nagyon, nagyon sokáig tartsa meg a mi jó Istenünk. Midőn e jókívánásunkat kifejezzük, alkalmat veszünk egyszermind magunknak arra is, hogy röviden megemlékezzünk Baksay Sándornak „Szedér-indák” című legújabb művéről, mely a Franklin-társulat kiadásában 323 lapon csak közelebb jelent meg. Négy elbeszélés van e kötetben, melyek közül az első, „Jáhel” cz. a. a leghosszabb. A kun-szent-miklósi nők „a Jáhel írójának” ajánlották föl ezüst serlegöket s valóban szebb elbeszélést, mint ez, mi még, őszintén kimondjuk, soha és sehosem olvastunk. Nincs írónk ma, ki zamatos magyar nyelvvel, irányának keresetlen egyszerűségével úgy meg tudná nyerni a szívet, a lelket, az értelmet, egyszóval az egész embert, mint Baksay az ő utánozhatatlan hangjával. Minket, igazán mondjuk, teljesen lebilincsel e munka, melyet azért melegen, jó lélekkel ajánlunk olvasóink szíves figyelmébe.

A „Bethesda” jubileuma. Huszonöt évvel ezelőtt két szobáskából álló kis helyiségben volt az első magyarországi diakonisszaképző intézetnek, a Bethesda-nak, mely egyúttal kórház is, megnyitási ünnepélye. A mult hó 29-én, hétfőn pedig már tágas, gyönyörű szép tágas helyen s egész palotaszzerű épületben adhattak hálát a Bethesda fentartói és barátai az Urnak, a ki a kis mustármagból 25 év alatt hatalmas fát nevelt. Dél előtt 11 órakor hálaadó isteniszteletet tartott a Bethesda nagytermében Szász Károly püspök úr. A betegségek okáról s azok gyógyításainak eszközeiről, a legnagyobb betegségről, a bűnről s ennek hatalmas orvosáról a Jézus Krisztusról, a legkitűnőbb gyógyszeréről az Isten kegyelméről beszélt erőteljes evangéliumi szellemben s megrázó kálvinista komolysággal. Az istenisztelet végeztével a diakonisszák elénekelték a diakonissza-éneket, melynek szövegét Garzó Gyula, gyomai ref. lelkész írta, zenéjét pedig Kálmán Farkas szerző. Délután 4 órakor volt a tulajdonképeni jubileumi ünnepély, melyen a Gladischefsky Károly lelkész által begyakorolt énekkar több szép éneket énekelt. Az ünnepélyt Gladischefsky Károly lelkész buzgó imával nyitotta meg, s ugyancsak ő röviden elmondta a Bethesda történetét, hangsúlyozva, hogy abban nem csak a testi bajokra, hanem a lélek békétlenségére is igyekeznek gyógyírt csepegtetni. Majd Szász Károly püspök úr fejezte ki a ref. anyaegyház örömét a fölött,

hogy a ref. leányegyház tagjai oly szép munkát végeztek, s intett, hogy mint az Ur munkálkodott, úgy munkálkodjunk mi is folytonosan az Isten országának terjesztése végett. Garzó Gyula ref. lelkész ékes beszédben mondta el, hogy ők — mert a nagytiszteletű úr kurátorát s egyházának egy buzgó tagját is elhozta — úgy érzik magukat, mint az apostolok a megdicsőülés hegyén s így kiálthatnak fel: „jó nekünk itt lennünk”, de elmennek és egy olajfalevelet visznek el a galamb szájában levő ágról, mely a Bethesda zászlaján a békességet hirdeti, s e levél nemcsak emlék lesz, hanem buzdítás is, hogy a diakonisszaügyért ők is tegyenek valamit. Majd Viktor Bernát emlékezett meg Wehn Zsófia főnöknőről, a ki együtt jubilált az intézettel, a ki majd a nagy napon meghallja az Urtól: „Beteg voltam s te meglátogattál engemet”. Kenessey Béla theologiai tanár a budapesti ref. theol. akadémia nevében üdvözölte a Bethesdát, elmondva, hogy a krisztusi szeretet ily eredményeihez szeretné elvinni a világ hiteleneit, a kik nem tudják, hogy a Krisztus evangélioma Istennek ereje s azokat is, a kik még ma sem értik a samaritánusról szóló példázatot. Végre Bachát ev. esperes és Schranz ev. lelkész szóltak, amaz azt fejtegetve, hogy a reformátusok és lutheránusok küzdelme is, öröme is közös; emez arról szólva, hogy a Jézus ott van jelen, a hol a békességet kedvelik, mint a Bethesda-ban is. A jubileumi ünnepélyvel együtt megtartott az újonnan készült épületszárny felavatása is. Az ünnepélyen d. e. vagy d. u. az említettek kivül gr. Tisza Lajos, dr. Bakody Tivadar, Biberauer Tivadar, Farkas József theol. tanár, a ref. leányegyház presbyterei és még számosan — férfiak és nők — vettek részt. Vajha az Ur, a kegyelem Istene lelkesítene minél többeket a krisztusi szeretet munkáinak krisztusi lélekkel, és az ő tőle vett erős, élő hittel való gyakorlására a Bethesda példája által! A derék intézetet pedig virágoztassa és áldja meg az Isten a szenvedők javára, s az evangéliomi protestantismus hasznára és örömére. (Pr. E. és Isk. Lap).

Kitüntetett debreczeni tanár. Az országos középiskolai tanáregyesület főiskolánk tanárát, Géresi Kálmánt, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület középiskolai tanáregyesületének érdemes elnökét, tiszteletbeli tagjává választotta. Gratulálunk tisztelt tanártársunknak e szép kitüntetéshez.

Nagy József-alapítvány. Örömmel közöljük, hogy ez alapítvány 500 frt kamatját f. hó 8-án a főtiszt. Révész Bálint püspök úr elnöklete alatt álló alapítványi bizottság Szabolcska Mihály lelkészjelöltnek, a Genfből csak közelebb hazatért akadémikus ifjúnak ítélte oda. Ugy tudjuk, hogy nevezett tiszteletes atyánkfia Párisba akar most már ismeretei öregbítésére menni. Hát csak előre, hát csak fölfelé! Élénk érdeklődésünk kíséri mindenütt volt kedves hallgatónkat.

Harmincz éves tanítói működés. Az anyagi és szellemi aratásnak idénye nyárban történik. És ha már kielégítő siker, fényes eredmény, örvendetes aratás koronázza a magvetők, szántóvetők, tanítók, gyermek-, népnevelők fáradságát, szorgalmát, a legnagyobb jutalom: öröm és megelégedés tölti el a szülék keblét, a nevelés-tanítással foglalkozó egyének szívét, lelkét; ellenben ha rosszul üt ki minkét téren: a mezőn és tudományos pályán, az iskolában az aratás, lehangoztás, szomorúság és elégtelenség szállja meg a csalódottak szívét, lelkét. Junius 28-án délután Ombodon Peleskey Dániel orgonista-tanító VI. osztályú elemi népiskolájában, a templomban nagyszámú közönség, érdeklődő szülék, hallgatók előtt 87

tanítványaival kitűnő eredménnyel tette le ez évi vizsgálatot, úgynevezett bezáró exament. Valóban, lelki örömmel van szerencsém méltó elismerésül, némi jutalmul, a t. olvasó közönségnek tudomására hozni, hogy a nevezett tanító 30 éven keresztül ernyedetlen szorgalommal, szakavatott képességgel működik a nevelés-tanítás mezején, a tudományos téren, az iskolában, tanítói elhivatással, illő tapintattal, kellő jártassággal fel a meg magasztos céljának, tanítói rendeltetésének, paedagogiai ismeretrel fejti, képezi, idomítja át a kor kívánalma szerint tanítványainak lelkületét, eszét, elmevilágát, jellemét, nemesíti erkölcsi, vallásos életét, szóval értelmesen és helyesen vezeti növendékeit a törvénytiszta tantárgyakban, kötelezett hasznos ismeretben és tudományban, kertészeten és tornaszatban. És ha már az anyagi téren való szorgalmas munkásságért egy bányász arany érmet, egy jeles mintagazda díszéretet, dísz-érmet, egy iparos-szűrszabó a kiállításra egy remek sujtásért, zsinórért kitüntetés arat s nyer: akkor Peleskey Dániel a nevelés-tanítás mezején, a szellemi téren való 30 éves hű és szorgalmas tanításáért, küzdelméért, a kitűnő eredményért, jeles vizsgatételért méltán megérdemli a nyilvános elismerést, illő méltányolást, a szülőknek tiszteletét, az ezekre menő volt és jelenkori tanítványoknak háláját, a leg szebb jutalmat, a megillető érdemet, közszeretetet és becsülést. Fogadja azért ezen alkalommal, aranyjutalom, érem helyett, mint 30 éves kitűnő szorgalmas tanító, azon legőszintébb szívből származott óhajtatást, hogy a gyermeki ész, szívképzés, erkölesszítés, nevelés szent ügyének érdekében, a haza, egyház, család, társadalom javára, a szülők és tanítványok öröme, sokáig lankadatlan szorgalommal, kitűnő sikerrel, örvendetes szellemi aratással, gazdag eredménnyel működjen a nevelés-tanítás pályáján! Bodnár János, kak-szentmártoni ev. ref. lelkész, mint jelenvolt censor.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozánk bejött pénzekről. Baróthy József bihar-udvari lelkész úr tudatja velünk, hogy egyházközségének előljárósága bizonytalan időre a M. Pr. I. T. rendes tagjául kívánja magát felvétni. S egyszersmind küldi a folyó évi rendes tagsági díjat, 6 frtot is. — Szarka Boldizsár vetési ev. ref. lelkész úr 16 frtot küld, melyből 10 frt a vetési ev. ref. egyház alapító tagsági díjának első részlete 1891-re, 6 frt pedig az ő rendes tagsági díja szintén a folyó évre. — A vetési ev. ref. egyháztanács alapító levele szerint, hogy a szent cél annál hathatósabban támogattassék, az egyháztanács, az egyházi pénztár terhére, a M. Pr. I. T. alapító tagjai közé kíván sorakozni, úgy azonban, hogy az alapító tagsági díjat 10 év alatt évenkénti 10 frttal kamat nélkül óhajtja és akarja befizetni, s beüdvén a 100 frt alapító tagsági díj első részletét, a mellékelt jegyzőkönyvvel kötelezi magát a még befizetendő 90 frtnak 9 év alatti befizetésére, úgy hogy az minden ezután következő júliushó első napján váland esedékesse a teljes befizetésig. — Fülöp Lajos dancsházai ev. ref. lelkész úr egyházközsége részéről a Társaság javára egyszersmindenkorra 3 frtot küld. — Seőke József mándi ev. ref. lelkész úr szintén 3 frtot küld, tudatván, hogy alig 210 lélekből álló, s szerény anyagi viszonyok közt tengődő egyházközsége 5 évi tartammal a Társaság pártoló tagjai közé lépett. — Szabó Károly bihari ev. ref. esperes úr 75 frt 24 krt küldvén, tudatja velünk, hogy ez összeg a f. évi jun. 1—16. fogatosított egyházlátogatás alkalmával a Társaság segélyezésére egyszersmindenkorra a következő egyházakból

és adományokból folyt be: Ártánd egyház 2 frt, Sz.-János 3 frt, N.-Szántó 20 kr, Bojt 1 frt 20 kr, Vánacsod 50 kr, B.-Szentmárton 20 kr, Zsáka 3 frt, Csökmő 3 frt, Darvas 2 frt, Furta 6 frt, P.-Told 3 frt, Mező-Keresztes 10 frt, Bors 2 frt, N.-Kereki 1 frt, Kis-Marja 5 frt, Pelbárhida 3 frt 87 kr, Nyüved 2 frt 40 kr, P.-Tamási 1 frt 07 kr, J.-Hodos 1 frt 80 kr, Szalárd 2 frt, Siter 2 frt, Csatár 50 kr, Kovácsi 50 kr, Bihar 2 frt, H.-K.-Pályi 2 frt, H.-K.-Szaldobágy 2 frt, Püspöki 4 frt, P.-Ujlak 2 frt, Élesd 5 frt, Örvénd 2 frt, összesen 75 frt 24 kr. Ezek szerint bejött eddig nálunk a mult számunkban jelzett 199 frt 13 krral együtt összesen 302 frt 37 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Jelezzük aztán, hogy Nagy Sándor ágyai lelkész úrtól a következő levelet vettük: „Az ágyai ev. ref. presbyterium az által kívánja szeretve tisztelt püspökének örömét beteljesíteni, miszerint köteletségévé tette az egyház gondnokának, hogy 6 egymás után következő éven át, évenként 10 frt értékűt rendeljen az meg és oszszon szét az egyházközség tagjai közt a M. Pr. I. T. által kiadandó népies vallásos-erkölcsi tartalmú művekből. Ágya, 1891. június 27. Nagy Sándor, ev. ref. lelkész“. — Sarkadi N. Imre tiszsa-sassi lelkész úr f. évi június 30-ról kelt levelében tudatja, hogy egyházközsége elhatározta, hogy a jövő 1892. évtől kezdődő 3 éves cyclusra a Társaság pártoló tagjaivá lesz, kimondván azt is, hogy ha a Társaság e három év alatt a hozzá fűzött szép várakozásnak megfelel, akkor az egyházközség pártoló tagból rendes tagja leend. — Szűk Károly tiszsa-kürti ev. ref. lelkész úr jelenti nálunk, hogy egyházközsége a Társaság rendes tagjai közé évi 6 frttal belépett, s ez összeget nem sokára illetékes helyre juttatja.

Adomány a tiszsa-kürti ev. ref. egyház részére. A tiszsa-kürti ev. ref. egyházban szép jelét adta vallásos buzgóságának és az Ur háza iránti szeretetének egy nemes keblű nő, özv. R. Nagy Istvánné szül. Tóth Erzsébet asszony, ki egyszerű földműves nő letére, az egyház javára eddig is évenként nyújtott kegyes adományait most azzal tetézte be, hogy részint saját szíve jóindulatából, részint elhunyt férje végső akaratához képest, az úrvacsora-kiosztásnál eddig használt igen régi — 1713. évből való — pohár mellé egy igen díszes szőlőfürt és búzakaralás díszítésekkel ékített 13 próbás, ezüst, belülről tűzaranyozott, 477 gramm súlyú úrasztali kelyhet készíttetett, — a mely díszes kehely már a közelebb mult pünköstit ünnepen használatba is vétetett. A kehely szállítási költséggel együtt 80 frt 86 krért Laky Adolf utóda Bogisich János budapesti jóhírnevű ékszerész üzletében készült, ki már eddig is sok egyháznak készített úrasztali szentdedényeket. A csinos mű dícséri mestert; az egyszerű nő szerény anyagi viszonyaihoz képest gazdag adománya élénken jellemzi a férjéhez halálában is hű nőnek fenkölt gondolkozását, nemes lelkületét s egyháza iránti szeretetét. Adjon Isten egyházunknak több ily nemes keblű adakozót. Ezen szép adományt pedig áldással fizesse meg a Mindenható, az a jóságos mennyei Atya, ki előtt az özvegy asszony fillére bizonynyal kedvesebb a dúsgazdagok forintjainál. Tiszsa-Kürtön, 1891. jul. 2. Szűk Károly, ev. ref. lelkész.

Szíves kérelem. Ez év harmadik havában „Fohász márcz. 15-én“ cím alatt egy kis füzetecskét adtam ki a „Csermői ev. ref. templom- és iskolaépítési alap“ javára. E füzetkének 80 frtot megközelítő tiszta jövedelmével be akarván számolni, tisztelettel kérem azon ismerőseimet, kikhez nál több példányt küldtem, szíveskedjenek az el nem példányokat visszaküldeni, annyival inkább, mert e füzetkéket

— az époly szent, mint hazafias ezélra — én még mindig tudnám értékesíteni. Csermő, 1891. jul. 4. Tisztelettel Vadas Gyula, ev. ref. lelkész-tanító.

Haláleset. Részvétellel közöljük lapunkban néhai Krisztiáni Alajos, debreczeni főreáliskolai tanárnak folyó hó 6-án, életének 63-ik évében történt elhunytát. A megboldogult főiskolánkban is egész odaadással és szép sikerrel tanította a rajzot, az utóbbi években már csak tanítóképezdékben vezetvén a rajztanítást. Özvegy nő és hét gyermek gyászolja az elhunytat, kire mi is kegyeletes megemlékezéssel gondolunk vissza s áldást és békét kívánunk kihült poraira.

Protestáns szemle. Megjelent s beküldetett hozzánk Szemlénk ez évfolyamának III. füzeté is. Az igen gazdag tartalmú füzetet az előzővel együtt, melynek ismertetésére lapunk nagy elfoglaltsága miatt még nem volt időnk, még e hó folyamán ismertetni fogjuk.

Megjelent. Törvényjavaslat. I. A magyarországi ev. ref. egyház alkotmányos szervezete. II. Egyházi törvénykezés szervezete. III. Köznevelési és közoktatási szervezet. E törvényjavaslatok Tisza Kálmán bizottsági elnök és Tóth Sámuel bizottsági jegyző aláírásával, a zsinati előkészítő konventi bizottság, Budapesten máj. 4—10. napjain tartott tanácskozásai alapján létesültek. E három munkálat, részletes indokolással együtt 73 folió lapra terjed. Az egyházkerületeknek szeptember végéig kell e munkálatok felőli véleményeket megalkotni. Most tehát már elkövetkezett a legfontosabb munka ideje!

Lapunk zártakor értesülünk Soltra Alajos ráczkevei lelkész haláláról Jövőre többet.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a bihari ev. ref. egyházmegyében újonnan szervezett körözs nagyrévi ideiglenes körlelkészre.

Évi javadalom: 1. 600 forint, mely évnegyedes részletekben a közpénztárból előre adatik. 2. 40 forint az államtól hitoktatásért. 3. Az ideiglenes körlelkész az egyházmegyébe bekebelezett segédlelkésznek tekintetik.

Kötelességei: 1. Mindaddig, míg a körlelkész leendő központján, a körözs nagyrévi ev. ref. lelkész-ségben, a mostani rendes lelkész működik, attól egészen elkülönített, s azzal semminemű összeköttetésben nem álló munkakörben köteles leendő az élesdi szolgabírói járáshoz tartozó 26 román községben a szórványosan élő ev. ref. hitsorsosok lelki gondozása, azoknak évenként legalább négyszer meglátogatása, s lehetőleg lelkészi szolgálatban részesítése, eljárásairól évnegyedenként az esperesi hivatalhoz jelentéstétel. 2. A körözs nagyrévi állami iskolában tanuló ev. ref. elemi iskolás növendékeknek hetenként legalább 2 órán a vallástanítás. Lakásról az ideiglenes körlelkész maga gondoskodik.

A pályázni szándékozók felszerelt kérvényeiket a f. évi július 31-ig nagy. Szabó Károly ev. ref. esperes úrhoz Nagy-Kerekibe (postahely) adják be.

Debreczen, 1891. jul. hó 8.

Révész Bálint,
püspök.

PÁLYÁZAT.

A debreczeni főiskolában egy állandó s három helyettes tanári állomásra pályázat nyittatik.

Az állandó tanári álláshoz a rajz tanítása van köttetve; a gymnasiumban 14, a tanítóképezdében 8 órai kötelezettséggel hetenként; — ezenfelül a szép- és ütenyírás tanítását is megkívánhatja a megválasztandó tanártól az iskolai igazgatóság. Ezen álláshoz 1000 frt évi díj, 200 frt lakbér illetmény és 19 köbméter tűzifa van fizetésül kötve. Az első év próba évnék tekintetik, s állandósítása felett egy év eltelté után fog az egyházkerület határozni; s az állandósított tanár a főiskolai tanári gyám- és nyugintézetnek jogos és kötelezett tagja leendő.

A három helyettes tanár közül kettőnek a magyar nyelv és latin philológiából nyert képesítéssel kell bírnia; ezenfelül a német nyelv s történelem tanítására is vállalkozniok kell szükség esetén az alsóbb osztályokban. A harmadik helyettes tanárnak főtárgya a vallástanítás a hat alsó osztályban; ezenfelül a történelemnek s magyar nyelvnek tanítására is vállalkoznia kell egy vagy két osztályban. Helyettes tanárok képesítésére nézve is az országos középiskolai törvény a szabályozó; kivéve a vallástanárét, kinek igazolnia kell, hogy a theologiai tanfolyamot elvégezte s a lelkész-képességi vizsgákat sikerrel letette. A helyettes tanárok fizetése személyenként 800 frt. A helyettes tanárok csak egy évre választatnak.

Csak ev. ref. vallású, tanári oklevéllel bíró, vagy tanárképezdei tanfolyamot végzett egyének pályázati kérvényei fogadtatnak el.

A heti órák számára nézve iskolai szervezetünk 103-ik §-a a szabályozó.

Mind a négy tanár hivatalát az 1891-ik évi szeptember 1-én lesz köteles elfoglalni.

Pályázók kellőleg felszerelt kérvényeiket folyó 1891-ik évi július hó 31-éig a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához adják vagy küldjék be.

Kelt Debreczenben, 1891-ik évi július hó 7-én.

Révész Bálint,
tiszántúli ev. ref. püspök.

Pályázat.

A beregi ev. ref. egyházmegyébe kebelezett következő egyházak lelkészi állomására pályázat hirdettetik:

1. Kis-Bégány.

Jövedelme: föld, párbér, stólarékban a hivatalos felszámítás szerint 718 frt, így ez egyház III-ad osztályú.

2. Déda.

Ez egyház lemondás által üresedvén meg, a parochián, annak kertjén, stólán és fa fizetésen kívül, a föld termésének és a proventuáléknak fele a nyugalmba vonult lelkészt, — halála után első évben pedig az e. m. gyámpénztárt illeti. Az egész lelkészi javadalom hivatalos felszámítás szerint 670 forint s III-ad osztályba van sorozva.

3. Nagy-Bereg.

Évi fizetés: 12 hold szántó föld, 16 hold kaszáló (két fordulóban) haszonélvezete; ezek adóját fizeti az egyház és teljesíti minden munkáját; 15 hold szernyemoesár, melynek adóját fizeti a lelkész és teljesíti munkáját. 64 köböl búza; 122 szekér fa, must váltság 80 frt, és legeltetés. Stóla az e. kerületi szabályok szerint. Pénzértékben e javadalom 960 frt körül van felvéve hivatalosan, e szerint ez egyház II-od osztályú.

A megválasztott lelkész állomását 1893. év tavaszán foglalhatja el.

Felszerelt pályázati kérvények mind három állomásra f. év aug. hó 1-éig nt. Peterdy Károly esperes úrhoz Munkácsra küldendők.

Debreczen, 1891. július 4.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat tanári állásra.

A b.-somogyi ev. ref. egyházmegye csurgói főgymnasiumában egy class. philol. tanszék, melyhez a görög és latin nyelv tanítása egyaránt hozzá van kötve, megüresülvén, betöltésére pályázat nyitattik.

Javadalma e tanszéknek: 850 frtnyi évi fizetés, 50 frt ötödéves pótlék, az összeg négyszerese eléréséig, s szabad lakás, vagy a helyett 300 frt lakbér.

Ha az intézet részére kérelmezett s részben már is folyósítva levő államsegély iránt megkötötték a szerződés: a törzsfizetés 1100 frt, 50 frt ötödéves pótlék, a lakbér pedig 200 frt leend.

Pályázók, kik csak prot. vallásúak lehetnek, kérvényeiket, rövid életrajz kíséretében, s korukat, állapotukat, végzett tanulmányaikat, képesíttségüket, erkölcsiségüket, eddigi szolgálatuk minőségét, védkötelezettségi viszonyukat s testi épségüket igazoló okmányaikkal felszerelten, alulírotthoz küldjék. Beküldési határidő jövő július hó 20-ika.

A megválasztott, ki megválasztásával a tanári nyugdíjintézetnek is köteles és jogos tagjává lesz, állását a jövő tanév kezdetén, szakjába vágó értekezéssel, melyet azonban a következő tanévre is, a mikor — feltéve, hogy első éve, mely próba év lesz, kellő sikert mutat fel — állandósíttatni fog, halaszthat, tartozik elfoglalni.

Csak oly pályázó, ki már is mint okleveles rendes tanár működik, várhatja, ha őt éri a választás, az azonnali állandósítást. Oly pályázó ellenben, kinek még tanári oklevele sines, egy év mulva is, csak ha ezt addig megszerzi, számíthat arra; máskülönben, a legjobb esetben is, csak mint ideiglenesen alkalmazott maradhat állásán azon kedvezmény határáig, melyet köznevelési és közoktatási szervezetünk 97-ik §-a engedélyez.

Csurgó — Somogy — 1891. június 15.

Verbay István

evang. reform. lelkész,

a gymnasium igazg. tanácsának elnöke.

3--3

Pályázat

a h.-bőszörményi hat osztályú ev. ref. gymnasiumnál üresedésben levő 3 tanszékre, u. m. a 1) magyar-latin nyelv és irodalom; 2) történelem-latin nyelv és irodalom; 3) mennyiségtan és ábrázoló geometria tanszékeire.

Javadalom évi 1000 forint s 5 évenként 50 frt korpótlék 4 ízben.

A megválasztott tanár, ha oklevéllel bír, egy évi sikeres próbaidő, ha pedig oklevele nincs, a törvényben meghatározott határidő alatt megszerzendő oklevél bemutatása után fog állandósíttatni, s a tiszántúli ref. középiskolai tanári nyug- és gyámintézet jogosult és kötelezett tagja leend.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi július hó 30-ik napjáig küldendők be alulírotthoz.

H.-Bőszörmény, 1891. július 6.

1-2

Somossy Béla,

gymn. felügyelő bizottsági elnök.